

LE GONE DU CHAÂBA

Christophe Ruggia

Drac Màgic

drac.info@dracmagic.cat

www.dracmagic.cat

Sinopsi

Omar, un nen de nou anys, viu en un chaâba, un barri perifèric de barraques habitat per diverses famílies d'immigrants procedents d'Algèria, que van arribar a França als anys 60. Omar, com la resta dels nens del chaâba que han nascut a França, viu conflictivament el contrast entre les dues cultures, la del seu país d'origen i la francesa. La rigidesa del sistema escolar és la principal dificultat que aquests nens i nenes han de superar per poder-se integrar mínimament en la nova societat. Per les circumstàncies familiars i culturals, els nens del chaâba difícilment aconseguen el domini de la llengua francesa i encara menys poden assimilar els continguts dels programes. Però Omar aconsegueix superar totes aquestes limitacions gràcies a la passió per la lectura i a l'ajut del seu pare, que l'anima constantment a superar-se en els estudis. A través d'un diccionari, Omar descobreix la riquesa inesgotable de les paraules i, fascinat, s'introdueix en els mons de la ficció literària, on pot viure tot allò que la realitat li nega.

Objectius pedagògics

- Considerar les condicions de vida dels immigrants magribins arribats a França durant la dècada dels seixanta i contextualitzar històricament aquesta arribada massiva de treballadors immigrants.
- Valorar les possibilitats d'integració que tenen els treballadors immigrants tenint en compte el tipus de treball que poden aconseguir, els habitatges que tenen, el sistema educatiu que se'ls imposa, l'atenció mèdica o l'ajut social que reben.
- Determinar els problemes d'identitat que viuen els immigrants a partir de les diferències existents entre la cultura d'origen i les noves condicions de vida a les quals han d'adaptar-se.
- Analitzar el comportament i les motivacions dels personatges principals, la seva evolució i les seves propostes per solucionar la marginació que pateixen.

Títol original: Le gone du chaâba

Direcció: Christophe Ruggia

Guió: Christophe Ruggia basat en la novel·la d'Azouz Begag

Producció: Aissa Djabri, Farid Lahouassa, Manuel Munz, França 1999

Música: Safi Boutella

Muntatge: Nicole Dedieu

Fotografia: Dominique Chapuis

Vestuari: Elsa Rio

Interpretació: Bouzid Negnoug, Navil Ghalem, Mohamed Fellag, Amina Medjoubi

Durada: 106 minuts

- Reconèixer la importància de la lectura com a instrument de coneixement i com a mitjà de superació de les limitacions socials.

Procediments

- Informació del context social i polític en què transcorre la història d'Omar i de la seva família.
- Valoració de les diverses opcions i actituds dels protagonistes davant la marginació que pateixen.
- Comprensió dels conflictes familiars i individuals que suposa la confrontació entre les tradicions del país d'origen i els nous valors vigents en la societat francesa.
- Reflexió sobre les possibilitats d'integració que l'escola ofereix als nens i als joves magribins, sobretot tenint en compte les seves peculiaritats culturals d'origen.

Actituds

- Reconèixer les dificultats d'integració dels immigrants procedents de cultures diverses a les del país d'acollida.
- Entendre els problemes d'identitat que suposa la confrontació de cultures.
- Valorar positivament la tradició literària com a forma de coneixement dels altres i de nosaltres mateixos.

Una via d'aprenentatge

El director, Christophe Ruggia, afirma que, malgrat no ser algerià ni haver viscut mai en un chaâba, va sentir la necessitat d'adaptar el relat autobiogràfic de Azouz Begag. L'experiència d'Omar, la seva soledat i el seu desig d'aprendre cada dia més, el va impressionar de tal manera que va voler traduir-ho en imatges per donar testimoni de la seva lluita contra les limitacions socials.

Omar troba en la lectura el mitjà per sortir de la marginació que se li imposa. El descobriment dels mons recreats per les paraules li permet imaginar altres possibilitats i altres maneres de viure. A través dels coneixements que Omar troba en els llibres es produeix l'apropament a una altra cultura, en principi viscuda com a causant de la seva misèria, però que a poc a poc es transformarà en una nova possibilitat per aconseguir millorar el seu destí. A través de les seves lectures podrà alliberar-se del llast de la seva pròpia cultura, encarnada per les tradicions constantment recordades pels adults. Els llibres li permeten conèixer millor la nova societat en què ha de viure i, per tant, li donen les eines necessàries per aconseguir un destí millor que el dels seus pares. Aquestes millors condicions no es tradueixen solament en termes econòmics, sinó que també suposa un enriquiment personal en la mesura que li permeten trobar un espai de reconeixement de les seves aspiracions i il·lusions. Potser la solució d'Omar està reservada a molt pocs pel que té de lluita heroica, però en qualsevol cas la pel·lícula destaca la necessitat d'apropar-se a una realitat, la dels immigrants, i de fer-ho a través d'algú que hagi estat capaç de relatar les seves experiències.

La novel·la autobiogràfica de Begag permet reconstruir una part d'un passat recent que és necessari recordar per entendre els conflictes actuals. El valor testimonial d'Omar, més enllà d'haver aconseguit estudiar a la universitat i realitzar una feina realment inusual per a algú de la seva procedència, consisteix a afirmar la necessitat de recordar les penúries que van patir els immigrants magribins a França. La pel·lícula es presenta com un acte de justícia envers tots aquells que han contribuït a construir la França contemporània, és un deute que s'havia de pagar a la segona generació d'immigrants que van viure en unes condicions molt precàries i que malgrat això van poder sobreposar-se al determinisme sociològic. Convé no oblidar la seva història perquè forma part del nostre present i no remet, necessàriament, a un sol país, sinó que fàcilment és extrapolable als conflictes que podem viure ara mateix en el nostre entorn.

2

Un relat verídic

Amb el pas del temps, l'autor de le gone du chaâba ha esdevingut catedràtic d'economia i investigador al CNRS (Centre Nacional d'Investigació Científica). Des de 1968 treballa al Laboratori d'Economia de Transports de la Universitat de Lyon II, on estudia els problemes de mobilitat dels habitants dels barris perifèrics, las articulacions entre les identitats socials, territorials i ètniques dels joves procedents de la immigració magribina que viuen als barris més desfavorits.

Azouz Begag va néixer de pares algerians en un chaâba a la perifèria de Lyon. En aquest barri, hi vivien les famílies immigrades d'un poble d'Algèria, El-Ouricia, el 1965. El nen Azouz va decidir ser el primer de la classe als nou anys i va aconseguir-ho, superant els mateixos escolars francesos amb gran satisfacció del seu pare. Malgrat el rebuig que va viure dels seus companys, que posaven en qüestió la seva identitat àrab perquè creien que si realment ho era hauria de ser dels últims de la classe, com era habitual, recorda amb tendresa els anys passats a la petita comunitat algeriana i vol transmetre les seves experiències com a ajuda a tots els nens, nenes i joves que es troben amb dificultats per adaptar-se i superar els condicionants socials.

Mektub: El que està escrit

Azouz Begag ens explica la seva història recordant les paraules de la seva mare en reconèixer l'èxit del seu fill com a escriptor. Segons afirma, ella pensava "que, si era escriptor, era perquè els seu mektub ho havia previst". Malgrat aquest destí que ja estava escrit, Azouz recorda la seva infància ensenyant a llegir i a escriure el seu pare, Abboué, que feia l'esforç protestant, creient que no valia gaire la pena perquè molt aviat tornarien a Algèria. Malgrat aquest convenciment insistia sempre que Azouz fos el primer de la classe, "Per davant dels francesos!". Per ell era una vella revenja.

Azouz Begag recorda que aquest somni del seu pare feia que "cada matí, camí de l'escola, jo aprengué de memòria la història de tots els reis, els afluents del Sena, els poemes de Paul Verlaine... Tancava els punys, tractant d'oblidar la misèria de les barraques, la brutícia, el fred, la pobresa, per concentrar-me en la meva pista d'enlairament: l'escola".

Proposta d'activitats

- Debateu a classe les condicions socials en què es troben els immigrants procedents d'una cultura diferent a la nostra.
- Valoreu la proposta de la pel·lícula com a testimoni d'un passat recent que és necessari entendre per comprendre la situació actual dels immigrants.
- Considereu la càrrega crítica de la pel·lícula en relació a les possibilitats que tenen els nens i nenes magribins nascuts a França per integrar-se socialment.
- Determineu la situació dels immigrants al nostre país i valoreu les possibilitats que s'ofereixen als joves i als nens per integrar-se en la nostra societat.

- Valorar les condicions de vida al chaâba:
 - Quin tipus d'habitatge tenen?

– Quin sistema de transport han d'utilitzar els adults per anar a treballar i les criatures per anar a l'escola?

– Quin ajut social tenen de les institucions per legalitzar la seva situació o per trobar feina?

4

– Quines dificultats tenen els nens i les nenes a l'escola?

– Quins serveis sanitaris se'ls ofereix?

– Quines possibilitats tenen per aconseguir una millora de les condicions de vida?

- Descriviu les escenes que considereu més significatives per entendre les peculiaritats culturals de les famílies del chaâba:

- Quina autoritat té el pare i com la posa en pràctica?

- Quina funció té la mare en l'estructura familiar?

- Quines festes o rituals religiosos celebren?

- Hi ha diferències en les formes d'educar els fills si són nens o nenes?

- Quins hàbits o costums, familiars o socials, us semblen més diferents als que tenim en la nostra societat?

- Creieu que les diferències culturals queden agreujades per les diferències socials?

- La pel·lícula s'acaba amb l'enderrocament de les barraques del chaâba. Per part dels seus protagonistes, hi ha opinions diverses sobre el futur que els espera.

- Quina és la família menys inclinada a abandonar el chaâba? Per quines raons?

- Des de la perspectiva que ens dóna el temps, creieu que milloraran les seves condicions de vida?

- Quins nens i nenes creieu que aconseguiran sortir de la marginació?

- Per Omar, la lectura és un refugi per a la seva soledat i un mitjà per aconseguir un futur millor.
 - Per quins motius Omar es troba aïllat de la resta de companys?

 - Creieu que és positiva l'actitud d'Omar?

- Penseu que tots els nens i nenes tenen les mateixes possibilitats per millorar les seves condicions de vida?

- Considereu que els estudis poden ajudar a vèncer les dificultats tal i com ho pensa el pare d'Omar?

- Què descobreix Omar en els llibres?

- Creieu que els coneixements que ens aporta la cultura ens donen més llibertat per elegir el que volem?